

Sivilombudet
Postboks 3, Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:
2021/244

Vår ref:
202106689-7

Dato:
06.09.2021

SVAR PÅ OPPFØLGINGSSPØRSMÅL FRA SIVILOMBUDET VEDRØRENDE UNDERSØKELSE OM KRIMINALOMSORGENS KONTROLL MED INNSATTES KOMMUNIKASJON OG RINGEKOSTNADER

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) viser til henvendelse fra Sivilombudet i brev av 29. juni 2021. Henvendelsen gjelder oppfølgingsspørsmål til KDI vedrørende ombudets undersøkelse om kriminalomsorgens kontroll med innsattes kommunikasjon og ringekostnader. Som Sivilombudet er kjent med har KDI dessverre ikke mottatt den opprinnelige henvendelsen fra ombudet. Henvendelsen ble følgelig oversendt direktoratet på nytt og ny svarfrist ble etter avtale satt til tirsdag 7. september 2021.

Henvendelsen fra ombudet er nærmere konkretisert i 5 oppfølgingsspørsmål. I det følgende vil KDI besvare oppfølgingsspørsmålene fra Sivilombudet.

1. Ifølge direktoratets kartlegging av praksis i de ulike regionene blir ikke alle telefonsamtaler i fengsler med høyt sikkerhetsnivå automatisk kontrollert. Det fremgår at «[e]nhetene gjør egne vurderinger av hvilke telefonsamtaler som skal kontrolleres, og hvordan slik kontroll skal skje, med unntak av de som er underlagt kontroll fra politiets side» (svar til spørsmål 6). Videre opplyses det at «[s]poradisk avlytting foretas etter en konkret vurdering fra enhetens side» (svar til spørsmål 7).

- ***Innebærer dette at fengsler med høyt sikkerhetsnivå i praksis foretar individuelle risikovurderinger av om telefonsamtaler for den enkelte innsatte eller grupper av innsatte skal kontrolleres og hvilke kontrolltiltak som skal iverksettes?***

Kriminalomsorgen har pr. i dag ikke noe gjennomgående system for sikkerhetsmessig kategorisering av domfelte eller verktøy for strukturerte individuelle risikovurderinger. Risikovurderingene som foretas av kriminalomsorgen baserer seg derfor på en konkret og helhetlig vurdering av den informasjonen som foreligger herunder opplysninger og vurderinger fra politiet som er registret i INFOFLYT.

Det arbeides for tiden med å utrede kriminalomsorgens behov for et system og verktøy for å gjennomføre individuelle risikovurderinger i kriminalomsorgen, men dette arbeidet er fremdeles i startfasen.

2. I henhold til direktoratets redegjørelse treffes det enkeltvedtak med påfølgende klagerett i de tilfeller hvor det er tale om å gjøre unntak fra hovedregelen om kontroll i fengsler med høyt sikkerhetsnivå. Som eksempel nevnes situasjoner der en innsatt i fengsel med høyt sikkerhetsnivå «søker om lempinger knyttet til iverksettelse av kontrolltiltak ved gjennomføring av telefonsamtaler» (svar til spørsmål 2).

- **Betyr dette at alle innsatte i fengsel med høyt sikkerhetsnivå i utgangspunktet vil kunne få en individuell risikovurdering dersom det søkes om fravær av kontroll?**

Som det vises til i vårt svarbrev av 26. mai 2021, fattes det ikke vedtak om telefoning eller kontroll etter straffegjennomføringsloven § 32. Den klare hovedregelen er at telefonsamtaler i enheter med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres av kriminalomsorgen. Utgangspunktet er altså at innsatte har rett til å telefonere i fengsel, forutsatt at telefonsamtalene kontrolleres av kriminalomsorgen.

Det er direktoratets oppfatning at forvaltningsloven, herunder reglene for enkeltvedtak, kommer inn i de tilfeller hvor det er tale om å gjøre unntak fra hovedregelen om kontroll. Som eksempel kan nevnes en situasjon hvor en innsatt i fengsel med høyt sikkerhetsnivå søker om lempinger knyttet til iverksettelse av kontrolltiltak ved gjennomføring av telefonsamtaler. Kriminalomsorgens svar på en slik søknad er å anse som et enkeltvedtak med tilhørende klageadgang.

Samtlige søknader om eksempelvis unntak av kontroll som nevnt blir underlagt en individuell og konkret vurdering. Dersom innsatte søker om å få telefonere uten kontrolltiltak, er det nødvendig for kriminalomsorgen å foreta en konkret sikkerhetsmessig vurdering av hvorvidt slik samtale skal kunne tillates. Kontroll av telefonsamtaler kan unnlates i tilfeller der det ikke foreligger grunnlag for mistanke om mulige ulovligheter og i tilfelle hvor situasjonen i fengselet ikke nødvendiggjør kontroll. I den konkrete vurderingen vektlegges narkotikasituasjonen i fengselet, sammensetningen av innsatte, foreliggende opplysninger om innsatte og samtalepartneren som kan indikere at adgangen til å føre en telefonsamtale kan misbrukes, samt opplysninger ellers.

Unnlatelse av kontroll baserer seg på en individuell og konkret vurdering. I realiteten betyr dette at det foretas en konkret vurdering dersom kriminalomsorgen er av den oppfatning at det kan vurderes å unnlate kontroll.

3. Vi oppfatter det slik at telefoniløsningen i fengslene er mer kostbar enn i samfunnet ellers, fordi systemet må fungere slik at det ivaretar fengslets behov for sikkerhet og kontroll. Etter det vi forstår gir dette utslag i høyere ringepriser for de innsatte.

- **Kan direktoratet redegjøre nærmere for hvordan ringeprisen beregnes, herunder hvilke kostnader som inngår i den?**

Telefoniløsningen for innsatte er i utgangspunktet bygget opp for å være selvfinansierende. Dermed er det en del kostnader til vedlikehold og support fra leverandør som tas inn i ringeprisene for innsatte. Det er også utstyr som telefonapparater som må jevnlig byttes på grunn av slitasje og hærverk.

I tillegg utfører kriminalomsorgen vedlikehold av innsattes godkjente ringelister, kjøp og påfyll av ringekort og flytting av innsatte i løsningen når de flytter mellom enheter.

4. Direktoratet opplyser at det er flere leverandører av telefoniløsninger til de ulike fengslene i dag, og at som følge av de ulike avtalene «varierer løsningene, tilgjengeligheten og prisen de innsatte betaler for telefonering» (svar til spørsmål 14). Vi oppfatter det dermed slik at ringeprisen ikke er den samme i alle fengsler.

- **Hva utgjør den største prisforskjellen i ringepris blant samtlige fengsler og blant fengsler med høyt sikkerhetsnivå, og i hvilken grad skyldes prisforskjellene i ringepris telefoniløsningenes bruk av overvåkningsteknologi?**

De løsningene som brukes i kriminalomsorgen i dag har mulighet for overvåking inkludert. Det er derfor ingen prisforskjell som skyldes bruk av overvåking, kun prisforskjell som følge av ulike løsninger og leverandører.

KDI har gjennomført en anbudsrunde og vil om kort tid inngå en ny avtale for telefoni for innsatte i hele landet. Vi vil inngå avtale med en av leverandørene som brukes i dag. Gjennom denne avtalen vil alle enheter få samme løsning med samme ringepris for alle innsatte.

I forbindelse med etablering av den nye avtalen vil KDI vurdere om det skal foretas endringer i ringetiden til innsatte og om det skal foretas endringer i hvordan kostnader til telefoni til innsatte dekkes inn.

5. Videre opplyser direktoratet at innsatte, i tillegg til bruk av telefon, har adgang til å gjennomføre videosamtaler i tråd med retningslinjene i Rundskriv KDI 3/2017 Videosamtaler for domfelte og innsatte i fengsel (svar til spørsmål 11). Det følger av disse retningslinjene at «[r]eglene for kontroll av telefonsamtaler, jf. straffegjennomføringsloven § 32 gjelder så langt de passer ved bruk av videosamtale», og at «[b]ehovet for kontrolltiltak skal vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle». Videre fremgår det at «[g]jennomføring av videosamtaler skal skje kostnadsfritt for innsatte», og at det er «kun utstyr som er godkjent og satt opp i henhold til KDIs tekniske krav som kan brukes til videosamtaler».

- **På hvilken måte skiller kontrollen av og kostnadene ved videosamtaler seg fra kontrollen av og kostnadene ved telefonsamtaler?**

Hva gjelder videobesøk har enhetene i kriminalomsorgen egne nettbrett som settes opp for slike møter. For videobesøkene benyttes det såkalt SIM-teknologi. Videobesøk i fengsel er knyttet til regelverket om besøk i fengsel, og ikke regelverket om telefonering.

KDI vurderer for tiden erfaringer ved bruk av videobesøk. Den tekniske løsningen vurderes, det foretas risikovurderinger og regelverket vurderes. Direktoratet ser behov for en revidering av regelverket etter pandemien, og det er i denne sammenheng behov for avklaring på flere områder, herunder regulering av kontroll og kostnader i fremtiden.

Regler om gjennomføring av videosamtaler er på nåværende tidspunkt knyttet til regler for besøk i fengsel etter straffegjennomføringsloven § 31 og tilhørende forskrift og retningslinjer. Det er utarbeidet presiseringer som fremkommer i rundskriv KDI 3/2020.

Det er utvilsomt at samtaler via nettbrett har klare likhetstrekk med samtaler via telefon. I begge tilfellene kommuniserer innsatte med personer på utsiden av fengselet.

Med hilsen

Jan-Erik Sandlie
assisterende direktør

Heidi Bottolfs
avdelingsdirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.